

บทบาทของภาครัฐและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน
บ้านบางตาแผ่นดิน ตำบลคลองวัว อำเภอมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง
สุนันทา แก้วสุข
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
2559

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทของชุมชน 2) ศึกษาบทบาทและยุทธวิธีการดำเนินงานของภาครัฐและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และ 3) ศึกษาผลสำเร็จที่ชุมชนได้รับ ดำเนินการวิจัยโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพแบบพหุกรณีศึกษาจากชุมชนบ้านบางตาแผ่นดิน จำนวน 5 กรณีศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาเอกสาร การสังเกต การสัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา จำแนกชนิดของข้อมูล เปรียบเทียบ และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1) ชุมชนบ้านบางตาแผ่นดิน ในอดีตกับปัจจุบันมีสภาพแตกต่างกันมาก คือ (1) ในช่วงของการบุกเบิกกับการพึ่งพาตนเอง (พ.ศ. 2445-2503) การดำเนินชีวิตเป็นแบบพอเพียง ผลิตเพื่อกินเพื่อใช้ ในครอบครัว คนในชุมชนมีอาชีพหลัก คือ การทำนา (2) ช่วงของการเปลี่ยนแปลงชุมชนตำบลคลองวัว (พ.ศ. 2504-2539) การดำเนินชีวิตเป็นแบบผลิตเพื่อการค้ามากขึ้นตามนโยบายรัฐบาล ระยะแรกคนในชุมชนยังมียาชีพหลัก คือ ทำนา มีการนำเครื่องจักรมาใช้ ใช้สารเคมีในการผลิตมากขึ้น เมื่อมีการตั้งโรงงานอุตสาหกรรม คนหนุ่มสาวออกไปทำงานในโรงงาน ค้าขาย รับจ้าง มากขึ้น คนที่เหลืออยู่ในชุมชนส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุจึงเปลี่ยนมาทำเกษตรสวนผสมหรือทำอาชีพเสริมอื่นๆ (3) ช่วงหลังเกิดภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ (พ.ศ. 2540-2558) คนในชุมชนที่ตกงานกลับมาบ้าน ก็มารับจ้าง ปลูกพืชผักสวนครัว ส่วนคนที่ว่างงานผู้ใหญ่บ้านได้ชักชวนให้รวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือกันทำอาชีพที่เหมาะสม โดยจัดอบรมให้ความรู้ทางด้านอาชีพ ทักษะการใช้ชีวิตและการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงปรับใช้ในการดำรงชีวิต

2) บทบาทและยุทธวิธีการดำเนินงานของภาครัฐและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านบางตาแผ่นดิน พบว่า ภาครัฐที่มีบทบาทสำคัญ คือ กระทรวง กรม ที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและให้การสนับสนุน ยุทธวิธีที่ใช้ คือ เผยแพร่ นโยบาย กระตุ้นให้เกิดการตระหนักในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จัดหาต้นแบบ ผู้เชี่ยวชาญ วิทยากร อบรมให้ความรู้เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ติดตามประเมินผลและให้การเสริมแรง ผู้นำชุมชน เป็นแกนนำสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนให้คนในชุมชนนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ ยุทธวิธีที่ใช้ คือ วิเคราะห์ชุมชน ติดตามข้อมูลข่าวสารนำมาเผยแพร่ สร้างความตระหนัก กระตุ้นและส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีวิต และติดตามประเมินผล และสมาชิกในชุมชนเป็นผู้ที่ได้รับการส่งเสริม สนับสนุนจากภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้นำชุมชนในรูปแบบต่างๆ แล้วนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ยุทธวิธีที่ใช้ คือ การให้ความร่วมมือในโครงการ กิจกรรมต่างๆ ที่ชุมชนจัดขึ้น

3) ผลสำเร็จที่ชุมชนได้รับจากการดำเนินงานของภาครัฐและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าทั้ง 5 กรณีศึกษาได้นำหลักปรัชญาฯมาใช้ในการบริหารและการดำเนินงาน ผลที่ได้คือ (1) กลุ่มจักสานผักตบชวา เน้นที่การเพิ่มรายได้ การสืบสานภูมิปัญญาดั้งเดิม และการนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้เพิ่มคุณค่า (2) กองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลคลองวัว เน้นที่ให้มีการออมเงิน และเป็นทุนในการดูแลช่วยเหลือกันเองในชุมชน (3) ศูนย์เรียนรู้ชุมชนตำบลคลองวัว เน้นที่การมีสถานที่ที่เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวบรวมและเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) กองทุนแม่ของแผ่นดิน ตำบลคลองวัว เน้นที่การป้องกันและการแก้ไขปัญหาเสพติด และสนับสนุนการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง 5) ศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน ตำบลคลองวัว เน้นที่การเผยแพร่องค์ความรู้ในการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างผู้นำนักพัฒนารุ่นใหม่ และการขยายเครือข่าย ทำให้ชุมชนได้รับคัดเลือกเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข”